

Notat 9: Notat om antal karakterer for ikke-beståede præstationer og beståskriterier

Antallet af karakterer for ikke-beståede præstationer har især betydning i uddannelser, hvor der indgår beregning af karaktergennemsnit, når det skal afgøres, om den samlede eksamen er bestået, jf. eksemplet sidst i dette notat.

Dette gælder uddannelserne på Børne- og Undervisningsministeriets område i modsætning til de fleste uddannelser på Uddannelses- og Forskningsministeriets område. På Uddannelses- og Forskningsministeriets område er det normalt et krav, at hvert kursus, der indgår i den samlede uddannelse skal bestås. Der er dog også på Uddannelses- og Forskningsministeriets område kurser, der består ved beregning af et karaktergennemsnit af opnåede karakterer fra en række del-prøver undervejs i kurset. I disse tilfælde har det også betydning, at der kan skelnes mellem forskellige grader i den ikke-beståede præstation.

Udover at have betydning i forbindelse med beregning af gennemsnit, kan flere karakterer for ikke-beståede præstationer have en signalværdi over for eleven/den studerende.

For eksempel blev **ECTS-skalaens** to karakterer for ikke beståede præstationer, FX og F, beskrevet således:

- FX: Fail – some more work required before the credit can be awarded
- F: Fail – considerable further work is required

Dumpekarakterer i udlandet

Det er ikke unormal praksis i udlandet at have flere dumpekarakterer. Af nedenstående europæiske landes karaktersystemer har både Frankrig og England karakterskalaer med mere end én dumpekarakter.

Land	Antal dumpekarakterer (karakter i parentes)
Norge	1 dumpekarakter (karakteren 1 på den anvendte skala i grundskole og på gymnasiale uddannelser og karakteren F på den anvendte skala på videregående uddannelser).
Sverige	<ul style="list-style-type: none">○ Der anvendes forskellige skalaer i det svenske uddannelsessystem.○ Grundskole og gymnasiale uddannelser: 1 dumpekarakter (F), dog med mulighed for "streg" (-) hvis ikke der er grundlag for karaktergivning.○ Videregående: typisk 1 dumpekarakter (omkring 5 forskellige skalaer anvendes på videregående uddannelser i Sverige).
Frankrig	Den mest anvendte franske skala har 10 dumpekarakterer (0-9)
England	<ul style="list-style-type: none">○ Der anvendes forskellige skalaer i det engelske uddannelsessystem.○ Grundskole: 3 dumpekarakterer (1-3).○ Gymnasiale uddannelser: 2 dumpekarakterer (N og U – Narrow Failure og Unclassified).○ Videregående uddannelser: 1 dumpekarakter (Fail).

Ørstedes skala så i sin første rene form således ud med tre karakterer for ikke-beståede præstationer:

- Ug – værdi 8
- Mg – værdi 7
- G – værdi 5
- Tg – værdi 1
- Mdl – værdi -7
- Slet – værdi -23

Et af Ørstedes formål med karakteren slet (-23) var at sikre, at man ikke kunne bestå eksamen på den Polytekniske Læreanstalt, hvis man intet kunne i et af de fag, der indgik i den samlede eksamen, uanset om man fik ug i alle øvrige fag.

Hans Scherfig beskriver karakteren Slet således i ”Det forsømte forår”:

Hver anden lørdag får man karakterbog med hjem. Eller vidnesbyrd, som det officielt hedder i skolens sprog.

Det er en alvorlig ting, som volder tårer og ubehageligheder og ødelægger søndagen i mange hjem.

De er så uhyre betydningsfulde, disse mærkelige karakterer, som en lærer komponerer efter sit skøn og tilbøjelighed og indskriver i en protokol. Et plus eller minus kan være afgørende for freden i hjemmet. Et point mere eller mindre i årskarakteren er skæbnesvangert langt ind i fremtiden. Det er en stor magt, som er givet den mand, som skal forfatte vidnesbyrd. Han er selve skæbnen. Det er meget for en adjunkt at skulle være skæbne.

Det anvendte karaktersystem er det Ørstedeske med negative karakterer. Et vidunder af snilde og sindrighed, som må fryde en undervisningsinspektør. En tankebygning af tal og talmystik. Et spil, hvor karakteren minus 23 betyder udelukkelse og ruin.

Hvad der er skrevet i vidnesbyrdbogen er ikke i sig selv afgørende. For forældre og vægter er det ikke fyldestgørende bare at se karaktererne. De må ses i relation til de andres karakterer, for at standpunktet kan bedømmes. Der vil altid blive spurgt i hjemmet, hvad ens nærmeste venner har fået, for at sammenligning kan anstilles. For ved årets afslutning bliver ens nummer i klassen udregnet. Man ønsker ikke sine venner ubeld og dårlige karakterer. Men alligevel. Det er så betydningsfuldt, at de bare får lidt dårligere vidnesbyrd end en selv.

13-skalaen, der afløste Ørstedes skala, havde frem til 1989 det samme fokus på, at man ikke skulle kunne bestå en samlet eksamen, hvis man intet kunne i et fag.

Oprindeligt var der to krav, der skulle opfyldes, for at en samlet eksamen var bestået:

- Gennemsnittet skulle være mindst 5,5
- Summen af de to laveste karakterer + gennemsnittet af de øvrige karakterer skulle være mindst 13

Det var det sidste af de to kriterier (13-kriteriet), eleverne fortrinsvis dumpede på til studentereksamen. Et 00 i et fag og en anden halvdårlig karakter betød, at resten af karaktererne skulle være høje, for at man opfyldte 13-kriteriet.

I 1989 blev 13-kriteriet afskaffet og samtidigt blev gennemsnitskravet hævet fra 5,5 til 6,0. Med de ændrede beståkrav var antallet, der ikke bestod studentereksamen, stort set uændret – det var blot en lidt anden type studenter (med generelt lave karakterer), der ikke bestod.

7-trins-skalaens to karakterer for ikke beståede præstationer, 00 og -3, er en direkte afspejling af opbygningen af ECTS-skalaen, der som nævnt også har to karakterer for ikke-beståede præstationer. Fastlæggelsen af talværdierne for disse to karakterer og konsekvenserne heraf er beskrevet i bilag 8 i Karakterkommissionens betænkning.

Umiddelbart efter offentliggørelsen af karakterkommissionens betænkning i december 2004, blev der fra forskellig side rejst spørgsmål om karakteren -3, specielt var det forestillingen, at den ville trække alt for meget ned i eksamensgennemsnittet. Dette gav anledning til, at Karakterkommissionen udsendte følgende pressemeddelelse den 7. december 2004:

Pressemeddelelse fra Karakterkommissionen den 7. december 2004:

Efter offentliggørelsen af karakterkommissionens betænkning, fredag den 3. december, har der i dagspressen været nogen forvirring om karakteren -3 i kommissionens forslag til ny karakterskala.

For at undgå at debatten om indførelse af en ny karakterskala til erstatning af 13-skalaen føres på et forkert grundlag, ønsker kommissionen at fremhæve tre forhold vedrørende karakteren -3.

Karakteren -3 skal, ligesom alle andre karakterer, benyttes til at udtrykke en elevs/studerendes faglige standpunkt. Det er således ikke en karakter for opførsel, men en karakter der udtrykker, at den pågældende elev/studerende i markant grad ikke opfylder de krævede mål.

Det er ikke en undtagelseskarakter, og det, at den er negativ, betyder ikke, at den har en særlig hård virkning, når gennemsnittet skal beregnes. Faktisk trækker den ikke så meget ned, som et 00 i 13-skalaen: Der skal et 13-tal til at opveje et 00 i 13-skalaen; mens karakteren -3 i den foreslåede skala opvejes af et 7-tal, altså af den tredje højeste karakter.

Kommissionen har lagt vægt på at have to karakterer for ikke-beståede præstationer, således at det kan markeres, hvor langt fra bestågrænsen præstationen ligger, og således at det kan betale sig at gøre en indsats, også selv om man ikke består.

Eksempel på problemstillingen:

Studentereksamen er en samlet eksamen. Derfor kan der være brug for at dumpe elever, hvis de forsømmer nogle fag. Det kræver en lav dumpekarakter. På universiteterne er det anderledes, da eleverne her skal bestå alle fag.

Eksempel:

Hvis der kun var en dumpekarakter (fx 0), kunne en elev helt forsømme nedenstående fag, hvor der står 00, og stadig bestå, fordi fagene vægtes:

Fag	Vægt	Karakter
Historie A	2	12
Dansk A, mdt.	1	00
Dansk A, skr.	1	00
Matematik A, mdt.	1	00
Matematik A, skr.	1	00
Fysik A, mdt.	1	00
Fysik A, skr.	1	00
Kemi B, mdt.	0,75	00
Kemi B, skr.	0,75	00
Engelsk B, mdt.	0,75	00
Engelsk B, skr.	0,75	00

Med en dumpekarakter yderligere (fx -3) kan en elev, der forsømmer mere en to fag på A-niveau ikke bestå.